

چکیده

نیاز دارد. بی‌شک، با استفاده از یک نظام منظم و منطقی برای شناسایی استعدادها در رشته‌های مختلف ورزشی، دستیابی به رکوردهای جهانی دور از انتظار نخواهد بود (احمدی، ۱۳۷۸).

از سویی، افراد با استعداد در ورزش کسانی هستند که توانایی‌های بارزی دارند و می‌توانند حرکات ورزشی را در سطح بسیار بالایی اجرا کنند. برای یافتن چنین افرادی، فرایندی به نام استعدادیابی به وجود آمده است که از طریق آن کودکان، نوجوانان و جوانان را با توسل به آزمون‌های مختلف مورد ارزیابی قرار می‌دهند و به شرکت

منظور از استعدادیابی^۱، کشف، شناسایی، انتخاب و پرورش استعداد ورزشکارانی است که بیشترین توانایی را در یک رشته خاص داشته باشند. دوره دبستان یکی از حساس‌ترین مراحل رشد، شکل‌گیری و تکوین شخصیت دانش‌آموزان است و این دوره، سال‌هایی طلایی برای کسب و توسعه استعدادهای حرکتی و بدنی کودکان به حساب می‌آید (کوزه‌چیان، ۱۳۷۸). شناسایی و انتخاب کودکان و نوجوانان مستعد به‌منظور تربیت ورزشکاران نخبه و کارآمد در آینده، به برنامه‌های نظام‌مند و جامع

شناسایی استعدادهای ورزشی در دوره آموزش ابتدایی

عزیزنجفی لنبر

کارشناس ارشد تربیت بدنی و دبیر تربیت بدنی، شهرستان تالش

در رشته‌های ورزشی مناسب که احتمال موفقیت بیشتری در آن‌ها دارند، تشویق و هدایت می‌کنند (خسروی‌زاده، ۱۳۷۸). در بسیاری از کشورها و از جمله ایران، شرکت نوجوانان و جوانان در یک رشته ورزشی بیشتر بر پایه سنت، آرزوها و علائق فردی استوار است و به محبوبیت آن ورزش، فشار والدین، تخصص معلمان مدارس و فراهم بودن امکانات ورزش مورد نظر بستگی دارد (استعدادیابی و ورزش، ۱۳۸۰).

کلیدواژه‌ها: استعدادیابی، استعداد ورزشی و دوره ابتدایی.

تاریخچه استعدادیابی

در اواخر دهه ۱۹۶۰ میلادی در بیشتر کشورهای اروپای شرقی، دانشمندان روش‌های ویژه‌ای برای شناسایی ورزشکاران مستعد تنظیم کردند. این دانشمندان در پی آن بودند که مربیان را در زمینه انتخاب ورزشکاران آگاه سازند. بیشتر افرادی که در بازی‌های المپیک ۱۹۷۲ مدال گرفتند،

به‌ویژه از کشور آلمان شرقی، به‌طور علمی انتخاب شده بودند. نظیر این موضوع در بازی‌های المپیک ۱۹۷۶ در مورد کشور بلغارستان نیز روی داد؛ تقریباً ۸۰ درصد از ورزشکارانی که مدال گرفتند، استعدادیابی شده بودند (ابراهیم و حلاجی، ۱۳۸۳؛ حسینی و دیگران، ۱۳۹۲).

عوامل تأثیرگذار بر استعداد

۱. وراثت
۲. محیط
۳. تعامل بین توارث و محیط.

پیامدهای استعدادیابی

بهترین زمان — انسان افزایش ظرفیت‌ها و استعدادها را در یک انسان، دوران کودکی و نوجوانی است و پیگیری استعدادها در دبستان، باعث موارد زیر می‌گردد. صرفه‌جویی در وقت و هزینه، افزایش اعتمادبه‌نفس ورزشکاران و مربیان، بهبود کیفیت عملکرد معلمان و مربیان، سرعت در یادگیری، انتخاب بهترین‌ها و افزایش درصد شانس قهرمانی، کوتاه کردن زمان رسیدن به سطوح قهرمانی، نزدیک کردن رقابت‌ها و داشتن پشتوانه‌های ورزشی (خسروی‌زاده، ۱۳۷۸).

روش‌های استعدادیابی

برای شناخت استعدادها و ورزشی، علاوه بر ارزیابی عملکرد شناخت ورزشکاران نخبه در رقابت‌های ورزشی، دو روش گزینشی پایه وجود دارد (خسروی‌زاده، ۱۳۷۸؛ ابراهیم و حلاجی، ۱۳۸۳).

الف. گزینشی طبیعی رویکردی عادی است و همان روند طبیعی رشد ورزشکاران در یک ورزش خاص می‌باشد. بر پایه این روش، ورزشکاران تحت تأثیر عوامل محیطی مانند سنت، مدرسه، آرزوهای والدین، جامعه و دوستان در یک ورزش خاص به فعالیت می‌پردازند. در چنین شرایطی تکامل عملکرد ورزشکار به کندی صورت می‌گیرد (استعدادیابی در ورزش، ۱۳۸۰).

ب. گزینش علمی رویکردی است که در آن مربی کودکانی را انتخاب می‌کند که دارای

افراد با استعداد در ورزش کسانی هستند که توانایی‌های بارزی دارند و می‌توانند حرکات ورزشی را در سطح بسیار بالایی اجرا کنند

پیش‌بینی استعداد به برآوردهای دقیقی، فراتر از مشاهده طبیعی یا اندازه‌گیری ساده نیاز دارد و نمی‌توان براساس میزان پیشرفت اولیه کودک، پیشرفت‌های بعدی او را تخمین زد

پی‌نوشت

1. Talent identification

منابع

۱. احمدی، سیدعبدالمجید (۱۳۷۸). مجموعه مقالات دومین کنگره علمی ورزشی مدارس؛ شناسایی استعدادها و انتخاب ورزشکاران نخبه و کارآمد در دوران کودکی. چاپ دوم. تهران: انتشارات اداره کل تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش.
۲. ذکایی، حسین. عابد نظری، حسین. بخردی، محمد (۱۳۸۰). استعدادیابی در ورزش آموزش فراگیر معلمین تربیت‌بدنی سراسر کشور، ویژه برادران دوره ابتدایی، انتشارات تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش.
۳. خسروی‌زاده، اسفندیار. (۱۳۷۸) «شناسایی استعدادها و ورزشی دانش‌آموزان مدارس ابتدایی گامی اساسی در جهت پیش‌برد ورزش قهرمانی». مجموعه مقالات دومین کنگره علمی ورزشی مدارس. چاپ دوم. تهران: انتشارات اداره کل تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش.
۴. کوزه‌چیان، هاشم. (۱۳۷۸). «ضرورت بازنگری اساسی به درس تربیت‌بدنی در دوره ابتدایی». مجموعه مقالات دومین کنگره علمی ورزشی مدارس چاپ دوم. تهران: انتشارات اداره کل تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش.
۵. ابراهیم، خسرو. حلاجی، محسن. (۱۳۸۳). آشنایی با مبانی نظری و فرآیند استعدادیابی ورزش. چاپ اول. بامداد-کتاب.
۶. آقاعلی‌نژاد، حمید (۱۳۸۹). همایش فیزیولوژی در فوتبال پایه. ۱۲-۱۱ آبان. فدراسیون فوتبال جمهوری اسلامی ایران.
۷. حسینی، سیدشاهو و دیگران. (۱۳۹۲). «شناسایی فوت‌ها، ضغف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای استعدادیابی در ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران و تنگناها و چالش‌های فراروی آن»، نشریه مدیریت ورزشی، شماره ۱۷، صص ۵۴-۲۹.
۸. جهانپسند، محمدعلی. (۱۳۸۷). «استعدادیابی در ورزش»، نشاط و ورزش، سال پنجم، شماره دهم.

توانایی‌های ذاتی ثابت شده در یک ورزش خاص‌اند. پیامد گزینش علمی، انتخاب افراد با استعدادتر و هدایت آن‌ها در یک ورزش مناسب است (استعدادیابی در ورزش، ۱۳۸۰)

معیارهای استعدادیابی

۱. سلامتی

سلامتی یک نیاز اساسی برای افراد شرکت‌کننده در تمرین‌های ورزشی است. بنابراین، کودکان باید پیش از شرکت در برنامه‌های تمرینی، تحت آزمون‌های پزشکی قرار گیرند.

۲. ویژگی‌های پیکرسنجی

اندازه‌های پیکری افراد مانند قد، وزن و طول اندام‌ها نقشی اساسی در عملکرد آن‌ها در بسیاری از ورزش‌ها دارد. به همین دلیل، این اندازه‌ها به‌عنوان یکی از معیارهای اصلی استعدادیابی در نظر گرفته می‌شوند.

۳. وراثت

وراثت به‌عنوان یک پدیده بیولوژیک پیچیده، نقش مهمی در برنامه‌ریزی تمرین بازی می‌کند. آموزش، تمرین و شرایط اجتماعی می‌توانند قابلیت‌های وراثتی را به تدریج تغییر دهند ولی کودکان تمایل دارند ویژگی‌های بیولوژیک و روان‌شناختی والدین را به ارث ببرند (استعدادیابی در ورزش، ۱۳۸۰)

۴. توانایی‌های عملکردی

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد چگونگی وضعیت استعداد کودکان، می‌توان از آزمون‌های عملکردی در شرایط کنترل شده آزمایشگاهی و یا آزمون‌های حرکتی میدانی استفاده کرد (احمدی، ۱۳۷۸، ابراهیم و حلاجی، ۱۳۸۳).

مراحل استعدادیابی

استعدادیابی فرایندی یک‌باره نیست بلکه طی چندین سال و در سه مرحله اصلی به شرح زیر انجام می‌رسد.

۱. مرحله مقدماتی استعدادیابی

در بسیاری از رشته‌های ورزشی، مرحله مقدماتی استعدادیابی پیش از بلوغ - یعنی در ۳ تا ۱۰ سالگی - صورت می‌گیرد. این

مرحله اغلب شامل آزمون‌های پزشکی مربوط به سلامتی، رشد جسمانی عمومی، حرکتی و پیکرسنجی است (استعدادیابی در ورزش، ۱۳۸۰؛ آقاعلی‌نژاد، ۱۳۸۹)

۲. مرحله دوم استعدادیابی

مرحله دوم استعدادیابی پس از بلوغ و در رشته ورزشی شنا و ژیمناستیک بین ۹ تا ۱۰ سالگی و در رشته‌های ورزشی دیگر بین ۱۰ تا ۱۵ سالگی برای دختران و ۱۰ تا ۱۷ سالگی برای پسران اجرا می‌شود. این مرحله مهم‌ترین مرحله از گزینش است و با نوجوانی سروکار دارد که پیش‌تر تمرین‌های سازماندهی شده عمومی را تجربه کرده است (خسروی‌زاده، ۱۳۷۸).

۳. مرحله سوم یا نهایی استعدادیابی

این مرحله، با داوطلبان عضویت در تیم‌های ملی سروکار دارد و باید استادانه و با در نظر گرفتن ویژگی‌ها و نیازهای هر ورزش طرح‌ریزی شود. امید است فرایند استعدادیابی آغاز راهی به سوی پیشرفت ورزش قهرمانی و شکوفایی استعدادها و ورزشی کشورمان باشد.

نتیجه‌گیری

پیش‌بینی استعداد به برآوردهای دقیقی، فراتر از مشاهده طبیعی یا اندازه‌گیری ساده نیاز دارد و نمی‌توان براساس میزان پیشرفت اولیه کودک، پیشرفت‌های بعدی او را تخمین زد. این موضوع به ماهیت رشته‌های ورزشی، مراحل یادگیری و به‌ویژه تغییرات عاطفی - اجتماعی مربوط می‌شود (آقا علی‌نژاد ۱۳۸۹؛ حسینی و دیگران، ۱۳۹۲).

بنابراین، بهتر است هنگامی که یک استعداد واقعی را کشف می‌کنید آن را حمایت نمایید، رشد دهید، به چالش وادارید و از تجارب مربوط به آن لذت ببرید اما در مورد آن دوراندیش باشید. ما در ورای این استعداد ورزشی زودگذر، با یک کودک عادی مواجهیم که به محبت، فرصت، توجه، و نظمی که والدین و مربیان باید به تمامی کودکان - اعم از بااستعداد و بی‌استعداد - ارزانی دارند محتاج است (جهان دیده، ۱۳۸۷).